МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИФРОВИХ, ОСВІТНІХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
_____ Галина ГЕРАСИМЧУК
«28» серпня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ Надія КОВАЛЬЧУК
«29» серпня 2026 р.

СИЛАБУС

з освітнього компонента «Економічні аспекти управління охороною праці на підприємствах»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 26 Цивільна безпека

спеціальність – 263 Цивільна безпека

освітня програма – Цивільна безпека

Кафедра цивільної безпеки

Силабус склав(ла) професор кафедри цивільної безпеки, д.т.н., професор Сергій ПОДКОПАЄВ

Силабус затверджений на засіданні кафедри цивільної безпеки, протокол № 1а від «28» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри к.т.н., доцент Валентина ФЕДОРЧУК-МОРОЗ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення освітньої програми «Цивільна безпека», протокол № 1а від «28» серпня 2026 р.

Гарант ОП «Цивільна безпека» к.т.н., доцент Валентина ФЕДОРЧУК-МОРОЗ

Схвалено науково-методичною радою університету, протокол № 1/а від «29» серпня 2026 р.

Затверджений силабус онлайн:
https://e.lntu.edu.ua/syllabus/1799

Луцьк – 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «Економічні аспекти управління охороною праці на підприємствах»

Освітня програма	Цивільна безпека
Галузь знань / Спеціальність	26 Цивільна безпека / 263 Цивільна безпека
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Обсяг	5 кредитів ECTS / 150 годин
Форма контролю	залік
Викладач(і)	д.т.н., професор Сергій ПОДКОПАЄВ

1. Мета і завдання дисципліни

Мета: Формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння економічних засад управління охороною праці на підприємстві, набуття знань і практичних навичок щодо планування та обґрунтування витрат на охорону праці, оцінювання соціально-економічних наслідків виробничого травматизму, професійної захворюваності та несприятливих умов праці, а також визначення ефективності профілактичних заходів і прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень у сфері безпеки праці.

Завдання: Завдання дисципліни полягають у формуванні знань про економічну сутність охорони праці та її місце в системі управління підприємством; засвоєнні принципів фінансування і ресурсного забезпечення заходів з охорони праці; набутті навичок оцінювання прямих і непрямих економічних втрат від виробничого травматизму, професійних захворювань та незадовільних умов праці; оволодінні методами розрахунку соціальної та економічної ефективності заходів з охорони праці; формуванні вмінь визначати економічний ефект, річну економію та строк окупності витрат;

Пререквізити: Соціально-політичні студії, вища математика, державний нагляд та контроль

2. Компетентності

СК11 — Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

СК17 — СК17. Здатність обґрунтовано обирати та застосовувати методи визначення та контролю фактичних рівнів негативного впливу уражальних чинників джерел надзвичайних ситуацій на людину і довкілля.

3. Структура дисципліни, розподіл годин, зв'язок тем з компетентностями

№	Назва теми	Лекції денна/ заочна	Практ./ Семін./ лаб денна/ заочна	Самост. робота денна/ заочна	Разом	Методи навчання	Методи оцінювання	СК
Змістовий модуль 1. Економічні засади управління охороною праці на підприємстві								
1	Тема 1. Економічна сутність охорони праці в системі управління підприємством	4/0,75	4/0,75	12/17,25	20/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО2, МО4, МО9	СК11

№	Назва теми	**Лекції** денна/ заочна	**Практ./ Семін./ лаб** денна/ заочна	**Самост. робота** денна/ заочна	**Разом**	**Методи навчання**	**Методи оцінювання**	**СК**
2	Тема 2. Фінансування та ресурсне забезпечення охорони праці на підприємстві	4/0,75	4/0,75	12/17,25	20/18,75	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО9	СК17, СК11
3	Тема 3. Економічні наслідки виробничого травматизму та професійної захворюваності	4/0,75	4/0,75	11/17,25	19/18,75	МН1, МН2, МН4, МН5, МН6	МО2, МО4, МО9	СК11, СК17
4	Тема 4. Соціальна ефективність управління охороною праці	4/0,75	4/0,75	11/17,25	19/18,75	МН1, МН2, МН4, МН6	МО2, МО4, МО9	СК17, СК11
Змістовий модуль 2. Оцінювання соціально-економічної ефективності заходів з охорони праці								
5	Тема 5. Економічна ефективність заходів з охорони праці	4/0,75	4/0,75	11/17,25	19/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО2, МО4	СК17, СК11
6	Тема 6. Соціально-економічні наслідки поліпшення умов праці	4/0,75	4/0,75	11/17,25	19/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО2, МО4, МО9	СК11, СК17
7	Тема 7. Страхування та компенсація економічних наслідків нещасних випадків і професійних захворювань	3/0,75	3/0,75	11/17,25	17/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО2, МО4, МО9	СК11, СК17
8	Тема 8. Економічне обґрунтування управлінських рішень у сфері охорони праці	3/0,75	3/0,75	11/17,25	17/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО2, МО4, МО9	СК17, СК11
	Разом	**30/6**	**30/6**	**90/138**	**150/150**			

Легенда: СК — спеціальна (фахова) компетентність (номер за п. 2). Повне формулювання кожного коду наводиться в ОП / стандарті спеціальності.

Методи навчання: МН1 — словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 — практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН3 — наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); МН4 — робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 — відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 — самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання: МО2 — усне або письмове опитування; МО4 — тестування; МО9 — залік.

4. Результати навчання

Знати:

– здійснювати аналіз витрат на забезпечення безпечних і здорових умов праці, визначати економічні наслідки.

Вміти:

– оцінювати економічні аспекти управління охороною праці на підприємствах.

5. Цілі сталого розвитку

ЦСР 3 – Міцне здоров'я і благополуччя

ЦСР 4 – Якісна освіта

ЦСР 8 – Гідна праця та економічне зростання

6. Неформальна освіта

Рекомендовані курси, тренінги, стажування та інші: результати навчання, здобуті у формальній, неформальній чи інформальній освіті, можуть бути визнані відповідно до процедур ЛНТУ. Підтвердженнями можуть бути сертифікати тематичних тренінгів, вебінарів чи онлайн-курсів разом з описом досягнутих результатів навчання та, за потреби, коротке верифікаційне завдання або портфоліо.

7. Критерії та форми контролю

Оцінювання — за 100-бальною шкалою (національна шкала / ЄКТС). Підсумковий бал = поточний контроль (50 %) + модульний контроль (50 %).

Академічна доброчесність: самостійне виконання завдань; коректне посилання на джерела; позначення частин тексту, згенерованих засобами ШІ. Порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Зміст тем

Тема 1. Економічна сутність охорони праці в системі управління підприємством

Охорона праці як складова соціально-економічної діяльності підприємства. Взаємозв’язок безпеки праці, продуктивності, якості та економічних результатів діяльності. Економічні інтереси роботодавця і працівників у сфері охорони праці. Прямі та непрямі економічні наслідки незадовільного стану охорони праці. Економічна відповідальність роботодавця за забезпечення безпечних і здорових умов праці. Формування економічно обґрунтованої політики підприємства у сфері охорони праці.

Тема 2. Фінансування та ресурсне забезпечення охорони праці на підприємстві

Джерела та принципи фінансування заходів з охорони праці. Планування витрат на охорону праці в системі бюджетування підприємства. Основні напрями використання коштів на охорону праці. Поточні та капітальні витрати на забезпечення безпеки праці. Ресурсне забезпечення функціонування системи управління охороною праці. Економічне обґрунтування чисельності та діяльності служби охорони праці.

Тема 3. Економічні наслідки виробничого травматизму та професійної захворюваності

Виробничий травматизм і професійна захворюваність як джерела економічних втрат підприємства. Прямі та непрямі втрати внаслідок нещасних випадків на виробництві. Втрати робочого часу внаслідок травматизму та захворюваності. Матеріальні наслідки тимчасової і стійкої втрати працездатності. Втрати підприємства внаслідок простоїв, зниження продуктивності та порушення виробничого процесу. Оцінювання загальної величини економічних збитків від нещасних випадків і професійних захворювань.

Тема 4. Соціальна ефективність управління охороною праці

Поняття та критерії соціальної ефективності заходів з охорони праці. Показники частоти, тяжкості виробничого травматизму та втрат робочого часу. Оцінювання зміни умов праці внаслідок реалізації профілактичних заходів. Скорочення кількості небезпечних і таких, що не відповідають нормативним вимогам, робочих місць. Зменшення чисельності працівників, зайнятих у несприятливих умовах праці. Використання соціальних показників для оцінювання результативності системи управління охороною праці.

Тема 5. Економічна ефективність заходів з охорони праці

Сутність економічної ефективності заходів з охорони праці. Визначення економічного ефекту від зниження виробничого травматизму та захворюваності. Річна економія внаслідок поліпшення стану охорони праці. Співвідношення витрат на заходи з охорони праці та отриманого економічного результату. Визначення строку окупності витрат на заходи з охорони праці. Порівняння та вибір альтернативних заходів за критеріями економічної ефективності.

Тема 6. Соціально-економічні наслідки поліпшення умов праці

Вплив умов праці на працездатність і продуктивність працівників. Економічний ефект від скорочення втрат робочого часу. Вплив умов праці на плинність кадрів та економічні втрати підприємства. Економічні наслідки важкості, напруженості та стресового навантаження працівників. Витрати підприємства на пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах. Економічний ефект від поліпшення санітарно-гігієнічних і психофізіологічних умов праці.

Тема 7. Страхування та компенсація економічних наслідків нещасних випадків і професійних захворювань

Економічна сутність страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Види страхових виплат і соціальних послуг потерпілим. Матеріальне забезпечення працівника у разі тимчасової втрати працездатності. Компенсація втрати професійної працездатності. Економічні наслідки стійкої втрати працездатності та смерті потерпілого. Роль страхового захисту в системі економічного управління професійними ризиками.

Тема 8. Економічне обґрунтування управлінських рішень у сфері охорони праці

Економічні критерії прийняття рішень у системі управління охороною праці. Врахування професійних ризиків при плануванні витрат на охорону праці. Визначення пріоритетності профілактичних заходів за соціальними та економічними критеріями. Аналіз «витрати – результат» при виборі заходів щодо зниження професійного ризику. Порівняння витрат на профілактику з потенційними втратами від реалізації небезпеки. Формування економічного обґрунтування програми заходів з охорони праці на підприємстві.

9. Опис ІЗ/КПІЗ

Не передбачено навчальним планом.

10. Загальні вимоги

Освітній процес регулюється академічними правилами ЛНТУ. Здобувачі освіти зобов’язані ознайомитися з вимогами, визначеними Кодексом академічної доброчесності ЛНТУ та Політикою етичного використання штучного інтелекту в ЛНТУ, і дотримуватися принципів академічної доброчесності та етичного використання штучного інтелекту в освітній діяльності.

Академічна доброчесність. Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX та внутрішніх нормативних документів ЛНТУ. Не допускаються академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, привласнення авторства, несамостійне виконання завдань, а також недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися для пошуку ідей, пояснення методів, попереднього структурування, мовного редагування та допоміжного аналізу неконфіденційних даних, якщо конкретне завдання не передбачає повністю самостійного виконання. Здобувач освіти має зазначати використаний

інструмент, мету та етап його застосування, перевіряти факти й розрахунки та самостійно обґрунтовувати висновки.

11. Література

І. Навчально-методичні матеріали та розробки

Праці автора силабуса:

1. Охорона праці в агропромисловому комплексі : підручник / [А. С. Бєліков, К. М. Сухий, А. С. Кобець, С.В. Подкопаєв та ін.] ; під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д.т.н., проф. А. С. Бєлікова. – Дніпро : Журфонд, 2025. – 644 с. / URL: https://lib.lntu.edu.ua/uk/taxonomy/term/15223

Праці інших авторів:

2. Порядок фінансування страхувальників для надання страхових виплат за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням, затверджений постановою правління Пенсійного фонду України від 19.08.2025 № 28-1

3. Козяр М. М., Бедрій Я. І., Станіславчук О. В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2025. 458 с.

4. Івах Р., Бедрій Я., Білінський Б., Козяр М. Основи охорони праці : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2025.

5. Агій Я. Ю., Лях І. М. Охорона праці у галузі : навчальний посібник. 2-ге вид., допов. і переробл. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2024. 211 с.

ІІ. Наукові праці

Праці автора силабуса:

6. Цивільний захист : підручник / Бєліков А.С., В. С. Коротаєв, Подкопаєв С.В. та ін.; під ред. проф. А. С. Бєлікова. – Дніпро, 2024. – 516 с. ISBN 978-966-934-539-6 / URL: http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/14296

Праці інших авторів:

7. Bushnell P. T., Pana-Cryan R., Howard J., Quay B., Ray T. K. Measuring the benefits of occupational safety and health research with economic metrics: Insights from the National Institute for Occupational Safety and Health. American Journal of Industrial Medicine. 2022. Vol. 65, No. 5. P. 323–342. DOI: 10.1002/ajim.23347.

8. Tompa E. et al. Estimating the financial benefits of employers’ occupational health and safety expenditures. Safety Science. 2023. Vol. 159. Article 106008. DOI: 10.1016/j.ssci.2022.106008.

9. van Dongen J. M., van der Beek A. J. Economic evaluations in occupational health: what brings the best bang for the buck? Scandinavian Journal of Work, Environment & Health. 2022. Vol. 48, No. 4. P. 249–252. DOI: 10.5271/sjweh.4026.

10. Measuring efficiency of safe work environment from the perspective of the Decent Work Agenda. Safety Science. 2023. Vol. 167. Article 106277. DOI: 10.1016/j.ssci.2023.106277.

11. Occupational safety in a frictional labor market. Labour Economics. 2023. Vol. 83. Article 102388. DOI: 10.1016/j.labeco.2023.102388.

12. Johnson M. S., Levine D. I., Toffel M. W. Improving Regulatory Effectiveness through Better Targeting: Evidence from OSHA. American Economic Journal: Applied Economics. 2023. Vol. 15, No. 4. P. 30–67. DOI: 10.1257/app.20200659.

13. The impact of occupational accidents on economic performance: Evidence from the construction. Safety Science. 2024. Vol. 177. Article 106571. DOI: 10.1016/j.ssci.2024.106571.

14. Barile B., Forti M., Marrocco A. et al. Causal impact evaluation of occupational safety policies on firms’ default using machine learning uplift modelling. Scientific Reports. 2024. Vol. 14. Article 10380. DOI: 10.1038/s41598-024-60348-4.

15. Hwang Q., Yao M., Li S., Wang F., Li Z., Liu T. Research on occupational health and safety management in the context of big data. Frontiers in Public Health. 2024. Vol. 12. Article 1514996. DOI: 10.3389/fpubh.2024.1514996.

16. Walters D., James P., Johnstone R. Effects of economic drivers on work health and safety in global supply chains: A discussion of the effectiveness of regulatory strategies and their economic contexts. The Economic and Labour Relations Review. 2024. Vol. 35, No. 3. P. 556–575. DOI: 10.1017/elr.2024.39.

III. Інформаційні ресурси

17. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://rada.gov.ua.

18. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua.

19. Судова влада України. URL: https://court.gov.ua.

20. Конституція України. [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

21. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text

22. Цивільний кодекс України. [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

23. Офіційний сайт Держгеокадастру. URL: https://land.gov.ua/.

24. Журнал «Земельний вісник України». URL: http://zemvisnuk.com.ua/.

25. Земельна спілка України. URL: http://zsu.org.ua.

26. Міжнародна благодійна організація «Екологія. Право. Людина». URL: https:// epl.org.ua/.

27. Закон України «Про охорону праці». [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12

28. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/go/1105-14

29. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001641-08

30. Міжнародна організація праці (МОП). [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. –

31. https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm

32. Мінімальні вимоги безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці. [Електронний ресурс] - https://zakon.rada.gov.ua/go/z1494-18

33. Державна служба України з питань праці. [Електронний ресурс]: [Вебсайт]. – https://dsp.gov.ua/

34. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.dsns.gov.ua/.

35. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://esop.mcfr.ua/.

36. Охорона праці і пожежна безпека. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://oppb.com.ua/.

37. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuv.gov.ua.